

STORTINGET

Representantforslag 96 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Kari Elisabeth Kaski, Nicholas Wilkinson og Karin Andersen

Dokument 8:96 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Kari Elisabeth Kaski, Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om endringer i straffeloven med sikte på at voldtekt blir definert som seksuell omgang uten oppriktig samtykke

Til Stortinget

Bakgrunn

Forbudet mot voldtekt følger av den norske straffeloven § 291, og rammer den som:

- skaffer seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd.
- har seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen.
- ved vold eller truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen, eller til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv.

Forslagsstillerne mener at eksisterende straffelov bør endres slik at loven definerer at all seksuell kontakt skal være frivillig. Hver enkelt har rett til å bestemme over egen kropp og seksualitet. Ufrivillig seksuell kontakt er en alvorlig integritetskrenkelse og bør kriminaliseres. Forslagsstillerne mener at dagens straffelov ikke i tilstrekkelig grad fanger opp ufrivillig sex som voldtekt, fordi bevisbyrden krever vold, truende atferd eller at offeret er ute av stand til å motsette seg handlingen.

Norge har flere ganger fått kritikk av FNs Kvinnekomité fordi den norske voldtektsbestemmelsen ikke inneholder krav om samtykke og ikke er i tråd med in-

ternasjonale menneskerettighetsstandarder som pålegger staten å kriminalisere ufrivillig seksuell omgang.

I Norge er det i dag svært mange voldtekter, og vold og voldtekt mot kvinner er et av de største problemene for reell likestilling. Ifølge Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) sin undersøkelse fra 2014 har én av ti norske kvinner vært utsatt for voldtekt i løpet av livet, nesten halvparten av disse før fylte 18 år. Det er få som anmelder voldtekt, mye kan skyldes at henleggelsesgraden for slike anmeldelser er svært høy – på 80 pst. Hver tredje voldtektssak ender med frifinnelse. En evalueringsrapport fra Kripos fra 2015 viste at fire av ti etterforskninger på området var av dårlig eller veldig dårlig kvalitet. Mange av henleggelsene skyldes mangel på bevis knyttet til vold eller truende atferd. FNs Kvinnekomité har også uttrykt stor bekymring over det høye antallet henleggelse og frifinnelser.

Forslagsstillerne mener det bør være en prioritert oppgave å se på hvordan denne situasjonen kan endres, både gjennom tiltak og endring i straffeloven. Et av tiltakene er å endre utformingen av den objektive gjerningsbeskrivelsen i voldtektsbestemmelsen og innføre samtykke som et vilkår i voldtektsbestemmelsen. Dette har blitt vurdert flere ganger tidligere, blant annet ved utformingen av forslag til kapittel 26 om seksuallovbrudd i straffeloven 2005, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) punkt 7.5.1 side 215–222, og i forslag om endring i straffeloven som ble sendt ut på høring 8. februar 2013 med høringsfrist 1. juni samme år. Til den siste høringen var mange høringsinstanser positive til endringen, men forslaget ble ikke fremmet til Stortinget etter stortingsvalget samme år.

Bekjempe ufrivillig seksuell omgang

Arbeidet med å forebygge og bekjempe voldtekt og seksuelle overgrep bør være en prioritert oppgave. Straffelovgivningen og håndhevingen av den må gi et reelt og effektivt vern mot ufrivillig seksuell kontakt. Forslagsstillerne viser til at i blant annet Sverige har regjeringen nettopp foreslått en tilsvarende endring.

Forslagsstillerne mener at den foreslåtte endringen vil fungere pedagogisk og gi et klart uttrykk for at ufrivillig seksuell omgang ikke er lov. Samtykke innebærer at man i handling eller ord uttrykker et ønske om en seksuell handling. Har man sagt nei, eller på andre måter gitt uttrykk for at man ikke ønsker seksuell omgang, har man ikke gitt et slikt samtykke.

Forslagsstillerne mener at en slik endring vil føre til økt beskyttelse for offeret. Det vil sørge for at offeret ikke aktivt må motarbeide en handling, eller at det må bevises at det foreligger trusler om vold eller vold for at det skal foreligge en voldtekt. Det skal være nok å ikke gi samtykke.

I voldtektssaker i dag vil det i svært mange tilfeller være et spørsmål om troverdighet. Ord står ofte mot ord, og rusmidler er gjerne involvert. Å innføre en bestemmelse om samtykke vil ikke endre dette. Det vil heller ikke endre bevisføringene eller føre til at beviskrave-

ne for objektiv eller subjektiv straff endres. Det vil heller ikke snu opp ned på uskyldspresumsjonen for tiltalte. Det vil klargjøre forutsetningen om at seksuelle handlinger kun skal skje med samtykke. Foreligger det ikke samtykke, er utgangspunktet at personen som likevel utfører handlingen, skal straffes, forutsatt at det subjektive skyldkravet er oppfylt.

Gjerningsbeskrivelsen i voldtektsbestemmelsen bør endres for å fange opp flere tilfeller av ufrivillig seksuell omgang. Dette kan for eksempel gjøres ved å tilføye en ny bokstav d i straffeloven § 291 som rammer den som «på annen måte har seksuell omgang med noen som ikke har samtykket i det.»

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om hvordan straffeloven kan endres med sikte på at voldtekt blir definert som seksuell omgang uten oppriktig samtykke, og i tråd med internasjonale konvensjoner.

19. desember 2017

Petter Eide

Nicholas Wilkinson

Kari Elisabeth Kaski

Karin Andersen